

TID FÖR AKTIVITETS- ERSÄTTNING FÖR UNGA!

temaunga.se
TEMAGRUPPEN UNGA I ARBETSLIVET

“Personer med funktionsnedsättning har rätt till arbete som andra. De ska få lön och kunna leva på sitt arbete. De ska kunna arbeta på arbetsplatser där andra arbetar och som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning”

(FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 27.
Översatt på lättläst i skrift från Regeringen.)

Unga med funktionsvariationer måste få bättre stöd!

Den grundläggande principen för funktionshinderspolitiken är att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjlighet som andra att vara delaktiga i samhället. Förutom att ge ekonomisk trygghet är tanken med aktivitetsersättningen att unga människor med sjukdom eller funktionsnedsättning ska stimuleras till aktivitet under tiden med ersättning, för att förbättra arbetsförmågan och öka möjligheterna till arbete. Målet är att påtagligt öka deras deltagande i arbets- och samhällslivet.

Antalet unga med aktivitetsersättning har ökat markant sedan 2003 och i takt med ökningen har aktivitetsersättningen blivit allt mer politiskt uppmärksammat. Tidigare benämndes aktivitetsersättningen i folkmun som sjukpension. Ökad psykisk ohälsa och diagnostisering, högre förväntningar i skolan och försämrade skolresultat i kombination med tuffare krav på arbetsmarknaden likväl som regelförändringar är sannolikt några av förklaringarna till ökningen av antalet unga med aktivitetsersättning.

Aktivitetsersättningsystemet är komplext och får få stöd!

En genomgången av systemet med aktivitetsersättningen, dess sätt att fungera och dess utmaningar visar att det är ett komplext system där flera olika myndigheter, organisationer och företag utöver Försäkringskassan är, och måste vara, involverade för att det ska fungera för unga med en funktionsnedsättning. Eftersom det finns en stor variation i gruppen med aktivitetsersättning behövs en mångfald av aktiviteter, åtgärder och aktörer.

Utmaningarna kan vara många men systemet med aktivitetsersättning och alla de olika åtgärder som kan genomföras inom ramen för regelverket är i stort anpassat till de behov som unga funktionsnedsatta har.

Svårigheten i det komplexa systemet tycks handla om överblick, tillämpning och om att de möjligheter som står till buds tas till vara. I alla dessa frågor finns utvecklingsbehov.

Det kan finnas förklaringar till att unga i aktivitetsersättningen inte får tillräckligt stöd att komma tillbaka i utbildning eller arbete. Men stödet måste förbättras. Att så många som 17 procent av alla unga som vid 30 års ålder övergår till sjukersättning saknar dokumenterade insatser under tiden i aktivitetsersättningen pekar på att det finns förbättringsmöjligheter. Strävan måste också vara att minska inflödet av unga i aktivitetsersättning genom tidiga förebyggande insatser i unga år.

Ge stöd tidigt i skolan för att undvika ett långvarigt utanförskap!

Stöd till unga som kan vara på väg in i aktivitetsersättning måste sättas in tidigt i skolan. Skolan brister i sitt arbete med att ge ett behovsanpassat och kompensatoriskt stöd, vilket i sin tur kan innebära att unga med funktionsnedsättning inte får anpassade möjligheter att klara sin skolgång och därmed inte utvecklar sin förmåga att möta arbetsmarknaden. Medicinska diagnoser är ofta en förutsättning för anpassat stöd i skolan. Vidare är kommuners arbete med det kommunala aktivitetsansvaret fortsatt

mycket varierat i omfattning och kvalitet vilket påverkar det stöd som unga under 20 år kan få. Inom särskolan måste elever kunna rustas för att efter utbildningen hitta ett jobb. Praktik som kan ordnas under studietiden bör vara kopplad till kursplan och till en idé om hur unga i särskolan kan få en etablering i ett yrke. Unga som nu finns i kommunernas så kallade daglig verksamhet måste ges möjlighet att i högre grad komma till riktiga arbeten som innebär möjlighet till egen försörjning.

Samverka och koordinera insatser för unga som leder till utbildning och arbete över hela landet!

Den stora ökningen av unga med aktivitetsersättning visar att det finns ett påtagligt behov av att utveckla arbetet och stödet till unga med funktionsnedsättning genom mer anpassade och koordinerande insatser. Skolan, vården, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen, arbetsgivare och Försäkringskassan är några av de viktigaste aktörerna som var för sig men också gemensamt behöver erbjuda individen ett anpassat och koordinerat stöd.

Aktivitetsersättning leder ofta till en ekonomisk trygghet för individen, men det kan vara svårt för den enskilde att få en överblick över alternativ och hur olika bidrag och möjligheter kan leda till egen försörjning. Det behövs mer

kunskap och en ökad tydlighet om hur olika bidrag påverkar ungas livssituation. Dessutom behöver incitamenten för att lämna aktivitetsersättningen öka, för att fler ska kunna övergå till arbete eller studier. De aktörer som ger stöd till unga med aktivitetsersättning, kan på många håll, kanske främst på större orter, ha svårt att överblicka det utbud av aktiviteter och åtgärder som finns lokalt eller i närområdet. Även tillgången på lämpliga insatser liksom samverkanslösningar kan variera lokalt. Men det finns flera goda lokala exempel på nära samverkan mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvård, skola med flera. En del av dessa initiativ stöds även av socialfonden.

Några exempel från socialfonden:

SUSA är ett projekt i samarbete mellan utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholms stad. I SUSA utvecklas och testas metoder för att få fler unga att fullfölja sina gymnasiestudier.

Projekt **LEVEL UP** drivs av Samordningsförbundet Västra Skaraborg och har som ambition och mål att alla unga ska komma i studier eller få ett arbete. Tillsammans med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och kommuner i regionen ger man unga människor en chans att återuppta studier och/eller arbete.

I **SIA** projektet som drivs av den ideella föreningen Furuboda Arbetsmarknad utanför Kristianstad tillämpar metoden Supported Employment. Fokus i arbetet med unga funktionsnedsatta läggs på individens fria val, på successiv ökad aktivitet och individuella processer som innebär stöd både inför och under ett arbete.

Läs mer om projekten:

www.temaunga.se

Frisök: Tid för aktivitetsersättning för unga!

www.esf.se

Frisök: Projektnamnet

Samordning och möten med unga måste få ta tid för att unga ska kunna hitta nya vägar fram till utbildning eller arbete!

Försäkringskassans uppgift att bedöma arbetsförmåga är centralt i systemet med aktivitetsersättning, men bedömningen kan vara komplex. Försäkringskassan är beroende av aktuella läkarutlåtanden för bedömningen, och dessa kan brista i kvalitet och vara svåra att få tag på.

I Försäkringskassans samordnande uppdrag med unga i aktivitetsersättning behövs även bättre förutsättningar för att ha löpande kontakt med individen för att följa upp arbetsförmåga och samordna pågående aktiviteter och insatser.

Tid för sådan uppföljning och samordning

måste avsättas. De flesta unga som har aktivitetsersättning har det på heltid och systemets möjlighet till att ha vilande eller partiell aktivitetsersättning används i liten utsträckning. Det skulle kunna tyda på att det finns en potential att i högre utsträckning använda sig av systemets flexibilitet. En central faktor är de möjligheter som finns på arbetsmarknaden för denna målgrupp, vilka slags anpassade arbeten som står till förfogande, samt hur beredskap och intresse ser ut bland arbetsgivare för att anställa unga med aktivitetsersättning och som har en funktionsnedsättning.

Arbetsgivare inom offentlig sektor måste ta större ansvar för att stötta unga med funktionsnedsättning och sociala företag måste stöttas!

Arbetsgivare behöver bli bättre på att tillvarata förmågor hos unga med funktionsnedsättning genom att ge ett behovsanpassat stöd. Här behöver den offentliga sektorn ta ett större ansvar. Arbetsintegrerade sociala företag kan också vara en potentiell

arbetsgivare för målgruppen. Många av dessa företag har dock svårt att bli affärsmässiga och därmed långsiktigt hållbara. Det behövs stödjande strukturer för att arbetsintegrerade sociala företag ska kunna fortsätta att verka och växa.

Använd den kunskap och erfarenhet som finns!

Det finns metoder som har visat sig fungera och som kan vara ett stöd för unga i aktivitetsersättning att komma vidare i ett arbete. En sådan kallas Supported Employment. Utgångspunkten är att alla människor med funktionsnedsättning kan arbeta om de bara hittar rätt arbete och rätt arbetsplats. Ibland kan vägen till ett jobb vara utbildning. Tanken är inte att ”stöpa om” en person genom omfattande arbetsutbildning och successiv utslussning, utan att söka efter ett arbete som tar vara på motivation och intressen. Det handlar alltså inte om specifika arbetsträningprogram eller bedömning av arbetsförmåga utan att snabbt komma ut i ett jobb som kan leda till stärkt självbild och självkänsla. En särskild stödperson eller jobcoach hjälper till med vägledning för att kunna hitta och behålla ett arbete.

På Arbetsförmedlingen finns ett nationellt arbetsmarknadspolitiskt program SIUS (Särskilt introduktions- och uppföljningsprogram) som bygger på Supported

employment. Arbetsförmedlare som är utbildade i metoden kallas SIUS-konsulenter och stöttar både arbetstagaren och arbetsgivaren.

Beprövad erfarenhet visar även att skräddarsydda, anpassade lösningar tillsammans med en hög grad av flexibilitet och en mångfald av metoder är viktiga framgångsfaktorer i verksamheter som arbetar med unga i aktivitetsersättning. Det finns alltså kunskap och erfarenheter som i högre grad kan användas!

De unga som är på väg in i eller redan har aktivitetsersättning måste få hjälp att komma vidare i studier eller till att få in en fot på arbetsmarknaden. Här har vi alla ansvar på olika sätt.

I Temagruppens skrift *Tid för aktivitetsersättning för unga!?* kan ni läsa mer om utmaningarna men också om vägarna framåt. Ni kan även ta del av hur några socialfondsprojekt arbetar för att stötta unga i aktivitetsersättning tillbaka till utbildning eller till ett jobb.

TIPS!

Läs mer på Socialstyrelsens hemsida www.socialstyrelsen.se
Frisök: Supported employment

Hämta hem Temagruppens skrift: *Tid för aktivitetsersättning för unga!*
www.temaunga.se
Frisök: Tid för aktivitetsersättning för unga!

TID FÖR AKTIVITETS- ERSÄTTNING FÖR UNGA!

Du håller i din hand en skrift från Temagruppen Unga i arbetslivet. Temagruppen samlar in och delar erfarenheter och kunskap från arbetsmarknadsprojekt för unga inom Europeiska socialfonden. Kunskapen ska bidra till att underlätta ungas etablering och deltagande i utbildning och arbetsliv. Temagruppen drivs av Myndigheten för Ungdoms- och civilsamhällesfrågor och delfinansieras av socialfonden och ett antal olika myndigheter och arbetsgivarorganisationer.

Den här skriften är en kortversion av en längre rapport med samma namn "Tid för aktivitetsersättning för unga".

I rapporten ger vi en helhetsbild av systemet med aktivitetsersättning, hur det fungerar och vilka utmaningar och möjligheter som finns för att stötta unga med funktionsnedsättning vidare i studier eller till arbete. Där lyfts också exempel på ungdomsprojekt inom socialfonden som stöttar unga med funktionsnedsättning.

I den här kortversionen sammanfattar vi rapporten och presenterar de förslag som vi har för hur stödet för funktionsnedsatta kan förbättras.

För mer information om Temagruppen Unga i arbetslivet och våra andra publikationer se www.temaunga.se